

KOMMUNINFO

Helsingfors 15.04.2016

2/2016

ASYLSÖKANDES RÄTT TILL SERVICE INOM BARNSKYDDET

På vissa orter med förläggningar har det uppstått oklarheter om vilken instans som har till uppgift att tillhandahålla minderåriga asylsökande service inom barnskyddet. Detta brev berättar om FN:s konvention om barnets rättigheter och utreder bestämmelser i mottagningslagen, socialvårdslagen och barnskyddslagen och hur dessa tillämpas.

Socialservice som asylsökande behöver ordnas i regel vid en förläggning. När socialservice tillhandahålls minderåriga asylsökande ska finkänslighet och principen om lindrigaste tillräckliga åtgärd följas, om inte barnets bästa kräver annat. När problem upptäcks ska man sträva efter att stödja föräldrar i deras uppgift som fostrare och se till att åtgärderna medför så få skadliga följder som möjligt för barnet och familjen. Barnets och familjens språkliga, religiösa och kulturella bakgrund ska respekteras.

Om det konstateras att ett asylsökande barn har behov av barnskydd, ansvarar kommunen för ordnandet av barnskydd. Kommunens barnskyddsmyndighet samarbetar då med yrkesutbildade personer inom socialvården som arbetar vid en förläggning.

Barnets rättigheter

Barnets rätt till sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd baserar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter. Finland har efter att ha ratificerat konventionen förbundit sig att ändra sina lagar och sin verksamhet så att de överensstämmer med konventionen. Alla som arbetar med barn bör känna till innehållet i konventionen och förverkliga det i sitt arbete. Konventionens betydelse i barnskyddsarbetet har beskrivits i kvalitetsrekommendationen för barnskyddet (Social- och hälsovårdministeriets publikationer 2014:5).

Konventionen innehåller bland annat följande bestämmelser:

- De rättigheter som anges i denna konvention omfattar varje barn i Finland oberoende av barnets ras, hudfärg, kön, språk, religion, nationella, etniska eller sociala ursprung, egenom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. (Artikel 2.1)
- Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av sociala välfärdsinstitutioner eller administrativa myndigheter, ska barnets bästa komma i främsta rummet. (Artikel 3.1)
- Ett barn som inte kan leva med sin familj ska ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida. Då ska hänsyn tas till kontinuiteten i ett barns fostran samt barnets etniska, religiösa och språkliga bakgrund. (Artikel 20.1 och 20.3)

Socialservice vid förläggningen

Enligt 13 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011, mottagningslagen) ordnas mottagningstjänsterna av den förläggning där den som söker internationellt skydd registreras som klient. Grupper och enheter för stödboende som är avsedda för barn är också förläggningar.

Mottagningstjänster omfattar bland annat socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt 25 § 2 mom. i mottagningslagen utförs det sociala arbete som avses i 15 § och den sociala handledning som avses i 16 § i socialvårdslagen vid förläggningen av yrkesutbildade personer inom socialvården. Arbetet omfattar rådgivning, handledning och utredning av sociala problem samt andra stödåtgärder som upprätthåller och främjar individens och familjernas trygghet och förmåga att komma till rätta samt samfunds funktionsduglighet. Socialservice som asylsökande behöver ordnas i regel på en förläggning.

Enligt 25 § 1 mom. i mottagningslagen har personer som söker internationellt skydd rätt till socialservice enligt 14 § i socialvårdslagen, om en yrkesutbildad person inom socialvården har bedömt det vara nödvändigt för dessa personer att få socialservice under den tid som de har rätt till mottagningstjänster. Service enligt 14 § i socialvårdslagen är social rehabilitering, familjearbete och rådgivning i uppfostrings- och familje frågor. Servicens nödvändighet bedöms av en yrkesutbildad person inom socialvården utifrån klientens individuella behov. Enligt förarbetena till mottagningslagen (RP 266/2010 rd) ska i praktiken förläggningen av kommunen eller en privat tjänsteproducent köpa sådana nödvändiga socialvårdstjänster som den yrkesutbildade personen inom socialvården som anställts av förläggningen inte kan tillhandahålla.

I 5 § i mottagningslagen finns bestämmelser om tillämpning av lagen på barn. När ärenden som gäller barn behandlas ska enligt bestämmelsen särskild uppmärksamhet fästas vid faktorer som hänför sig till barnets bästa och barnets utveckling och hälsa. Barnets önskemål och åsikt ska utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ärenden som gäller barn ska behandlas skyndsamt. I 6 § föreskrivs om skyldigheten att beakta de särskilda behoven hos personer i utsatt ställning. Såsom personer i utsatt ställning anses bland annat minderåriga, i synnerhet underåriga asylsökande som kommit utan medföljande vuxen. Deras behov ska särskilt beaktas vid tillhandahållandet av socialservice.

Kommunens ansvar för att ordna barnskydd

De som är anställda hos en förläggning eller flyktingluss är skyldiga att utan dröjsmål göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Enligt 26 § i barnskyddslagen inleds ett barnskyddsärende på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet på något annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd. Efter att ett barnskyddsärende har inletts ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom ska en bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen göras, om det inte är uppenbart onödigt att göra en bedömning. I samband med bedömningen

av servicebehovet utreds barnskyddsbehovet, om inte ärendet tydligt är av sådan karaktär att stödåtgärder inom barnskyddet inte behövs.

När ett asylsökande barn har konstaterats ha behov av barnskydd har barnet rätt att få tjänster enligt barnskyddslagen. När man gör en bedömning av behovet av barnskydd bedöms om den service som en förläggning ordnar är tillräcklig.

Enligt 7 § 2 mom. i mottagningslagen har kommunen rätt att fakturera Migrationsverket för de kostnader som servicen inom barnskyddet har gett upphov till. I praktiken fakturerar kommunen den förläggning där den asylsökande är registrerad som klient.

Om kommunen vägrar att tillhandahålla asylsökande barn tjänster enligt barnskyddslagen, kan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) eller regionförvaltningsverken inleda tillsynsåtgärder.

Ytterligare information om asylsökande som klienter inom barnskyddet finns i handboken Lastensuojelun käsikirja (på finska, Institutet för hälsa och välfärd):
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina>.

Ytterligare information

Marjo Lavikainen, socialråd, tfn 0295 163 581
Riitta Burrell, konsultativ tjänsteman, tfn 0295 163 588
fornamn.efternamn@stm.fi

